

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Ett språkrav för språkutveckling (SOU 2024:72)

Dnr S2024/02115

Skolverket har ombetts att yttra sig över betänkandet Ett språkrav för språkutveckling (SOU 2024:72). Skolverkets yttranden redovisas nedan i de delar av betänkandet som myndigheten ser relaterar till det som berör Skolverkets ansvarsområden.

Sammanfattning

Skolverket tillstyrker samtliga förslag i betänkandet, utom för avsnitt 11.10 men lämnar synpunkter på vissa av de övriga förslagen som Skolverket tillstyrker.

Skolverkets synpunkter

Avsnitt 9.1 Ett språkrav införs i socialtjänstlagen

Utredningens förslag: Socialnämnden och enskild verksamhet som utför en kommuns uppgifter ska arbeta för att den personal som genomför insatser i socialtjänstens omsorg om äldre personer har en nivå av kunskaper i svenska språket som är relevant för insatsernas genomförande. Vad som avses med relevant nivå av kunskaper i svenska språket regleras i socialtjänstförordningen (2001:937), förkortat SoF. Den relevanta nivån ska vara B2 enligt Gemensam europeisk referensram för språk (Gers).

Skolverket tillstyrker förslaget om att språkrav införs i socialtjänstlagen med reservation enligt kommentarer nedan.

Skolverket anser i likhet med utredaren att det är viktigt att personal inom äldreomsorgen har tillräckliga språkkunskaper för att på ett säkert sätt kunna utföra sitt arbete men påtalar även svårigheten att ta fram ett verktyg som på ett kvalitetssäkrat sätt mäter omsorgspersonalens funktionella språkliga kompetens på den nivå som utpekas. Skolverket bedömer att den föreslagna nivån, B2 enligt Gers-skalan, är en förhållandevis hög nivå.

Skolverket vill även informera om att dagens kursplaner i svenska och svenska som andraspråk inte är utformade utifrån referensramen för Gers. Det är endast engelska, moderna språk och modersmål som har en koppling till Gers.

Avsnitt 9.4 Verksamheterna kan behöva stöd i att arbeta utifrån språkraven

Utredningens förslag: Lämplig myndighet, förslagsvis Socialstyrelsen, ges i uppdrag att ta fram stöd till verksamheterna om hur de kan arbeta utifrån språkravet. Stödet bör handla både om hur arbetet kan integreras i det systematiska kvalitetsarbetet enligt SOSFS 2011:9 och hur de kan arbeta med bedömningar av personalens språkkunskaper. Relevanta myndigheter, förslagsvis Statens skolverk.

Skolverket tillstyrker förslaget om att ta fram stöd i att arbeta utifrån språkraven och bedömer att utpekade myndigheter är lämpliga för arbetet.

Avsnitt 11.7 Utredningen bedömer att äldreomsorgens arbetsplatser behöver arbeta aktivt med språkutveckling och föreslår stöd för det

Utredningens förslag: Lämplig myndighet, förslagsvis Socialstyrelsen, ges i uppdrag att ta fram stöd om hur arbetsplatserna kan arbeta aktivt med språkutveckling. Andra relevanta myndigheter, till exempel Skolverket, Institutet för språk och folkminnen (Isof), Arbetsmiljöverket och Stockholms universitet ges i uppdrag att bistå i uppdraget.

Skolverket tillstyrker förslaget att utpekad myndighet, i samarbete med andra myndigheter, ges i uppdrag att ta fram stöd om hur arbetsplatserna kan arbeta aktivt med språkutveckling.

Skolverket vill också uppmärksamma vikten av att det även avsätts tid för de anställda att träna de språkliga förmågorna och att hela arbetsplatsen behöver arbeta språkutvecklande. Här är styrkedjan på arbetsplatsen viktig så att både chefer och medarbetare har en relevant utbildning och ett tydligt ansvar för de olika delarna av det språkutvecklande arbetssättet.

Avsnitt 11.10 Utredningen bedömer att det behövs en kurs i språk och kommunikation i äldreomsorgen och föreslår att det tas fram underlag för en sådan

Utredningens förslag: Lämplig myndighet, förslagsvis Skolverket, ges i uppdrag att ta fram ett underlag för en kurs i språk och kommunikation i äldreomsorgen. Underlaget ska kunna användas av arbetsgivarna för att utforma eller införskaffa (till exempel upphandla) en sådan kurs. Lämpliga myndigheter, förslagsvis Stockholms universitet och Socialstyrelsen, ges i uppdrag att bistå i uppdraget.

Skolverket avstyrker förslaget om att Skolverket får ett utpekat ansvar för att ta fram underlag för en kurs i språk och kommunikation i äldreomsorgen som är

tänkt att användas för utformning av utbildning eller eventuell upphandling av utbildning.

Skolverket är en förvaltningsmyndighet med ansvar att styra och stödja det svenska etablerade skolväsendet. Skolverket bedömer därmed att det inte är ett relevant uppdrag att ansvara för att ta fram en kurs eller ett upphandlingsunderlag för verksamheter inom vård- och omsorg att använda som underlag för utbildning av anställda.

Precis som utredningen har bedömt så finns det en identifierad brist på behöriga lärare i svenska som andraspråk redan i det etablerade utbildningssystemet. Att då utgå från att dessa lärare även ska räcka till för ytterligare utbildningsinsatser riktade mot vård och omsorg kommer att skapa en ännu större bristsituation.

Avsnitt 11.11 Utredningen bedömer att vård- och omsorgselever bör erbjudas integrerad undervisning och föreslår stöd för detta

Utredningens förslag: Lämplig myndighet, förslagsvis Skolverket, ges i uppdrag att ta fram ett stöd för hur undervisningen i kursen sva 1 kan läggas upp på ett sätt så att sva-ämnet integreras med innehåll i vård- och omsorgsämnena.

Lämpliga myndigheter, förslagsvis Stockholms universitet och Socialstyrelsen, ges i uppdrag att bistå i uppdraget.

Skolverket tillstyrker förslaget och instämmer i bedömningen att fler elever kan behöva integrerad undervisning i svenska som andraspråk, nivå 1 och ämnena inom vård och omsorg.

Skolverket informerar även att det från och med 1 juli 2025 inte längre kommer att erbjudas kurser i svenska som andraspråk utan att det i stället kommer att vara ämnet svenska som andraspråk, nivå 1 som erbjuds.

Avsnitt 12 Utredningen föreslår att utbildningen i svenska för yrkeselever inom komvux ses över

Utredningens förslag: Det tillsätts en utredning som ser över hur vård- och omsorgselever i komvux kan ges en mer ändamålsenlig utbildning i svenska språket.

Skolverket tillstyrker förslaget om en utredning som ser över hur vård- och omsorgselever i komvux kan ges en mer ändamålsenlig utbildning i svenska språket.

Skolverket vill samtidigt informera om att det utifrån nuvarande reglering inte krävs några formella förkunskapskrav för att delta i en yrkesutbildning på gymnasial nivå. Detta enligt Skollagen 20 kap. 20§ punkt 3. ”*har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen*”. Bedömningen av en elevs förmåga att tillgodogöra sig utbildningen sker hos huvudmannen.

Skolverket bedömer även att det kan behövas satsningar på studie- och yrkesvägledning så att kartläggningen inför studier bidrar till att individen kan göra väl underbyggda val utifrån intresse och förmåga. Skolverket bedömer även att andra ämnen eller kurser kan bidra till att öka språkförmågan och bygga ordförråd hos individen, till exempel ett ämne som samhällskunskap på grundläggande nivå.

På Skolverkets vägnar

Anna Westerholm
Avdelningschef

Eva Ekstedt Salzmänn
Undervisningsråd